

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Кафедра інформаційної, бібліотечної та архівної справи

КНИГОЗНАВСТВО. ІСТОРІЯ КНИГИ
Програма та навчально-методичні матеріали до курсу
для студентів зі спеціальності
029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

Харків – 2018

УДК 002.2(073)

ББК 76.10

К 53

Друкується за рішенням ради
факультету соціальних комунікацій
(протокол 4 від 20.11.2017 р.)

Рекомендовано кафедрою інформаційної, бібліотечної та архівної
справи ХДАК
(протокол № 6 від 02.11.2017 р.)

Укладач:

**В. А. Маркова, доктор наук із соціальних комунікацій,
професор**

К53 Книгознавство. Історія книги: прогр. та навч.-метод. матеріали до курсу для студ. зі спец. 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» / Харк. держ. акад. культури; уклад. В.А. Маркова.— Харків : ХДАК, 2018.— 62 с.

Навчальний курс «Книгознавство. Історія книги» є однією з провідних фундаментальних професійних навчальних дисциплін. У ньому розглядаються теоретико-методологічні і методичні основи книгознавства та основні етапи становлення і розвитку рукописної і друкованої книги як основної і найбільш поширеної форми створення, закріплення та розповсюдження інформації. Для студентів, викладачів, аспірантів, слухачів системи підвищення кваліфікації та післядипломної освіти.

УДК 002.2(073)

ББК 76.10

©Харківська державна академія культури, 2018

©Маркова В. А. 2018

І. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Книгознавства. Історії книги»

Опис предмета навчальної дисципліни

Предмет: Книгознавство. Історія книги

Курс: підготовка бакалаврів	Напрямок, спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: 6 Загальна кількість годин: 180 Тижневих годин: 3/4	Шифр та назва напряму 02 Культура Шифр та назва спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа Бакалавр	Обов'язковий курс Рік підготовки: 1 Семестр: 1-2 Лекції: 69 Практичні: 20 Семінари: 30 Самостійна робота: 61 Вид контролю: залік (1-й семестр), іспит (2-й семестр)

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 119/61

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу полягає у засвоєнні студентами теоретичних основ книгознавства та головних етапів розвитку книги як соціокомунікаційного та культурного явища, отримання цілісного уявлення щодо книжкової комунікації, яка охоплює процеси створення, розповсюдження та використання книги.

Завдання навчальної дисципліни:

- Засвоєння студентами сутності понять «книга», «книжкова справа», «книжкова комунікація», «книжкова культура», «книгознавство» та їх науково-практичного та соціального значення;
- Оволодіння сучасною мовою науки про книгу і книжкову справу, пов'язаною з типологією видань та стандартизацією книгознавчо-видавничої та поліграфічної термінології;
- Засвоєння сучасних основ видавничо-поліграфічних процесів підготовки, випуску, розповсюдження та використання друкованих видань та існуючої системи видавництва і видавничих організацій України та світу;
- Оволодіння початковими навичками багатоаспектного аналізу конструкції та зовнішніх і внутрішніх елементів книги, якості її художньо-поліграфічного виконання в контексті історико-книгознавчих характеристик;
- Оволодіння прийомами і методами багатоаспектного аналізу еволюції книги, книжкової справи та книгознавства в широкому історико-культурному контексті;
- Усвідомлення студентами важливості вивчення курсу для подальшої професійної підготовки і майбутньої праці в сучасних закладах інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен:

Знати:

- сутність та значення «Книгознавства. Історії книги» як наукової і навчальної дисципліни;
- особливості книгознавства та історії книги як галузей наукової і практичної діяльності, їх функцій, структури та видів;
- об'єкт, предмет, структуру, напрями, методи та міждисциплінарні взаємозв'язки «Книгознавства. Історії книги» як наукової і навчальної дисципліни;
- еволюцію поглядів на книгознавство та історію книги вітчизняних та зарубіжних фахівців;
- історіографію книгознавства та історії книги, їх провідних діячів минулого та сьогодення;

- основні етапи становлення та розвитку книгознавства та історії книги в Україні;

- основи сучасних видавничо-поліграфічних процесів підготовки, випуску, розповсюдження та використання друкованих видань і системи видавництва та видавничих організацій;

- прийоми та методи багатоаспектного аналізу конструкції і структури книги з метою оперативного визначення її художньо-конструктивних особливостей та цільового та читацького призначення;

- різновиди текстів книги та методика створення і використання її довідково-допоміжного та науково-допоміжного апарату з метою її всебічного та ефективного використання;

- типологію книги та стандартизацію (держстандарти) книгознавчої і видавничо-поліграфічної термінології;

- сутність та значення книгознавчої функції бібліотеки та інших інформаційно-книгознавчих та видавничих установ;

- сьогодення і майбутнє традиційної та електронної книги в умовах подальшої інформатизації суспільства;

- важливість вивчення даного курсу для фахової підготовки і подальшої професійної діяльності.

Уміти:

- на професійному рівні орієнтуватися в теоретико-методологічних засадах книгознавства та історії книги;

- організовувати та спрямовувати книгознавчу роботу відповідних підрозділів бібліотек та інших книгознавчо-інформаційних та видавничих установ;

- здійснювати моніторинг змісту і структури книгознавчих інформаційних потреб користувачів;

- формувати, зберігати та пропагувати книгознавчі фонди бібліотек та книгознавчо-інформаційних установ;

- створювати та розвивати книгознавчий традиційний та електронний довідково-бібліографічний апарат бібліотек, та книгознавчо-інформаційних установ;

- здійснювати та удосконалювати книгознавче бібліотечно-бібліографічне обслуговування та інформування;

визначення його об'єкта та предмета. Початок вищої книгознавчої освіти. Лекція М. М. Лісовського «Книгознавство, як предмет викладання, його сутність і значення». Перші бібліографічні та бібліологічні товариства і їх роль у становленні книгознавства як науки. Витоки українського книгознавства. Початкові елементи книгознавства в епоху рукописної книги Київської Русі (примітки переписувачів, колофони, післямови тощо). Роль П.О. Янковського в організації книгознавчої (бібліологічної) освіти. Перші спроби бібліографічного і статистичного вивчення початкового періоду українського книговидання (М. Максимович, М. Комаров, І. Левицький, В. Доманицький). Українське книгознавство у роки визвольних змагань. «Книгар» як перший український книгознавчо-бібліографічний часопис. Головна книжна палата у Києві – перша державна книгознавчо-бібліографічна установа. Центральний бібліографічний відділ (ЦБВ) Всеукраїдаву, організація Української книжкової палати. Український науковий інститут книгознавства (УНІК) і їх внесок у становлення книгознавства як науки. Ю.О. Меженко і українське книгознавство. Ідеологічний наступ на «класичне» книгознавство у другій половині 20-х – початку 30-х років минулого століття, його занепад і зникнення. Репресії проти книгознавців та книгознавчих установ в СРСР та УРСР. Друге «народження» книгознавства наприкінці 50-х – початку 60-х років. Дискусії з проблем книгознавства у 1959–1964 рр. Початок видання теоретичного та історико-книгознавчого збірника «Книга. Исследования и материалы». Всесоюзні наукові конференції з проблем книгознавства. Початок професійної підготовки бібліографів-книгознавців. Розробка моделей книжкової справи та книгознавства у працях провідних книгознавців (А. І. Барсук, Є. Л. Немировський, І. Моргенштерн, О. А. Гречихін, М. П. Кодак та ін.). Активізація книгознавчої роботи в Україні: 400-річчя російського (1964 р.) та українського книгодрукування (1974 р.), праці О.І. Дея, Я.Д. Ісаєвича, Я.П. Запаса, І.Я. Каганова, Ф. П. Максименка та ін. Визначення об'єкта і предмета книгознавства, його складу.

Семінарське заняття: Виникнення та формування книгознавства як науки — 2 год.

Тема 2. Сучасний стан розвитку книгознавства

Доля книгознавства в інформаційному суспільстві. Криза книгознавчої думки та її причини. Проблеми сучасності, що зумовили кризовий стан. Дисфункція читання. “Девальвація” книги. Дегуманізація соціальної комунікації. Статус науки про книгу і напрями її подальшого розвитку. Конкуренція книгознавців та бібліотекознавців як відображення суперництва наукових шкіл. Критика книгознавства як “комплексної науки” та як “комплексу наук”. Співвідношення книгознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства як область “подвійного” та “потрійного” перетину (Ю. Столяров). Питання про склад і структуру науки про книгу та її місце в системі наук. Системні концепції книжкової справи та книгознавства (А. Барсуک, Є. Немировський, А. Беловицька). Методологія книгознавства М. Єльнікова. Документологічна концепція (Ю. Столяров, А. Соколов, Г. Швецова-Водка). Книгознавство і бібліологія: співвідношення понять в сучасному контексті. Книгознавство в постнекласичній науці. Методи книгознавчих досліджень. Міждисциплінарний підхід в сучасних книгознавчих дослідженнях. Сучасні осередки книгознавчих досліджень. Головні напрями сучасних книгознавчих досліджень. Книжкова культура. Книжкова комунікація. Пам’яткознавство.

Самостійна робота: Еволюція книгознавства, його сучасний стан та перспективи — 4 год.

Тема 3. Книга: сутність та функції

Еволюція поняття *книга*, його змісту і форми. Проблематичність дефініції книги. Двоїста природа книги. Спроби визначення *книги* в радянському та зарубіжному книгознавстві. Книга як діалектична єдність духовної і матеріальної культури, соціальної, семантичної інформації та матеріально-конструктивної форми. Визначення поняття «книга» в енциклопедичному словнику «Книговедение» (1982 р.) та енциклопедії «Книга» (1999 р.). Участь українських фахівців у визначенні поняття «книга». Сучасні дефініції книги: описовий, змістовний, комбінований підходи. Принципова неможливість однозначного визначення поняття “книга”. Книга з точки зору семіотичного підходу. Книга з точки зору загальної теорії

комунікації. Книга у межах документного підходу. Аксиологічний підхід до визначення поняття “книга”. Змішення акцентів від морфологічної інтерпретації книги до функціональної.

Меморіальна і комунікативна як сутнісні функції книги. Соціальні функції книги. Цільове призначення як відображення соціальних функцій книги.

Книга в умовах інформаційного суспільства. Конкуренція документної та електронної комунікацій. Електронна книга як об’єкт книгознавства. Багатозначність терміну “електронна книга”. “Електронна книга”, “книга на електронному носії”, “електронний документ”, “електронне видання”: співвідношення понять. Електронна книга”: наукове поняття чи метафора?

Семінарське заняття: Роль книги в суспільстві — 2 год.

Самостійна робота: Книга як суспільне явище — 2 год.

Тема 4. Типологія книги

Типологія у широкому (філософському) тлумаченні цього поняття. Типологія як одна з основних проблем книгознавства. Типологічна концепція проф. О.А.Гречихіна. Внесок проф. Г.М. Швецової-Водка в розробку типології книги. Способи типологічного пізнання книги (класифікація, систематизація, типологізація). Основні категорії книги. Типи і жанри літератури. Види друкованих видань. Значення типології для науково обґрунтованого управління підготовкою, випуском, розповсюдженням та споживанням книги в суспільстві, для розвитку книжкової справи і книгознавства. Взаємозв’язок типології з проблемами уніфікації та стандартизації професійної термінології, зокрема, у видавничій справі. Розвиток стандартизації видавничої продукції. Держстандарт СРСР «Видання. Основні види: Терміни та визначення» (1970, 1978, 1990 рр.). Початок розробки держстандартів в Україні. ДСТУ 3017–95 «Видання. Основні види: Терміни та визначення». Подальший розвиток типології видань засобами стандартизації. ДСТУ 3017–2015 «Видання. Основні види: Терміни та визначення понять». Визначення в ньому основних для цього стандарту термінів «видання» та «видавнича продукція». Класифікація видань за: знаковою природою інформації, за способом виготовлення, за періодичністю, за матеріальною конструкцією, за

цільовим призначенням. Види неперіодичних видань за характером інформації, за обсягом, за форматом. Види періодичних і продовжуваних видань.

Типологія електронних видань у ДСТУ 7157:2010 «Видання електронні. Основні види та вихідні відомості».

ДСТУ 3018–95 «Видання. Поліграфічне виконання: Терміни та визначення». Визначення в ньому основних для цього стандарту термінів: «Видання», «Сторінка видання», «Блок видання», «Обкладинка», «Палітурка». Визначення фахової термінології за ступенем складності та основними етапами виготовлення видань: оформлення та виконання сторінки видання, оформлення та виконання блоку видання, оформлення та виконання покриття видання, цільове оформлення видання, поліграфічне виконання видання.

Семінарське заняття: Типологія книги — 2 год.

Самостійна робота: Типологія книги і стандартизація видавничої термінології — 3 год.

Тема 5. Книжкова справа як система

Виникнення книгодрукування як історична передумова поступового формування книжкової справи як системи. Книжкова справа як поетапне перетворення «твору в «книгу» і доведення її до споживача. «Книга» і «читач» як головні об'єднуючі категорії в книжковій справі. Уявлення про книжкову справу в період формування книгознавства як науки про книгу («Тріада» М.М. Лісовського, Перший з'їзд російських діячів друкарської справи). Спроби визначення структури книжкової справи в радянські часи: «Принципова схема книгознавства» А.І. Барсука, концепція «наук, що перетинаються» Є.Л.Немировського, «Шлях книги» І.Г. Моргенштерна, «Книжкова справа як система» О.А. Гречихіна, «Структура книжкової справи» М. А. Низового. Основні складові частини книжкової справи, їх взаємозв'язок та взаємодія.

Редакційно-видавнича справа як перша з основних підсистем книжкової справи та форма процесу книговиробництва. Її роль у формуванні книжкового репертуару та його художньо-поліграфічного рівня. Зміст і сутність редакційно-видавничого

процесу. Вплив нових інформаційних технологій на розвиток редакційно-видавничої справи.

Поліграфія як матеріально-технічна база видавничої справи. Основні виробничі поліграфічні процеси. Види друку. Цифровий друк. Оздоблення книжкових видань. Брошурувально-палітурні роботи.

Бібліографія в системі книжкової справи як область інформаційної діяльності. Бібліографія як загальна форма книговідтворення (книговідображення) в процесі «книговиробництво-книгорозповсюдження». Галузі бібліографії, що безпосередньо обслуговують редакційно-видавничий, поліграфічний, книготорговельний та ін. процеси книжкової справи. Роль бібліографії у науковому дослідженні книжкової справи та її основних складових частин. Електронна книговидавнича та книготоргівельна бібліографія.

Книжкова торгівля як суспільний інститут і загальна форма доведення книги до споживача і як економічна основа відтворення видавничого процесу. Суттєві відмінності книжкової торгівлі від інших видів торгівлі. Книжкова торгівля в умовах ринкових відносин. Електронна книжкова торгівля. Сучасні тенденції у розвитку книжкової торгівлі

Бібліотечна справа як посередник у системі «книга – читач». Бібліотечний фонд як форма суспільного існування книги. Взаємозв'язок і взаємодія бібліотечної справи з іншими підсистемами книжкової справи.

Інші підрозділи книжкової справи: мистецтво книги, статистика друку тощо. Їх значення як синтезу образотворчого мистецтва і поліграфічної техніки та комп'ютерної графіки, як знаряддя кількісного (у нерозривному зв'язку з якісним) вивчення

Семінарське заняття: Книжкова справа як система — 2 год.

Самостійна робота: Формування книжкової справи як системи — 3 год.

РОЗДІЛ 2. КНИГА ЯК СИСТЕМА

Тема 6. Конструкція і структура книги

Комунікативний аспект еволюції книги. Сучасна книжкова форма «блок-кодекс» як продукт і результат багатовікового історичного розвитку книги. Книжковий блок як основа матеріальної конструкції сучасної книги. Розвиток книги-кодексу. Електронна книга.

Основні конструктивні елементи книги. **Зовнішні елементи книги.** Формат (великий, середній, малий, мініатюрний) книги, його визначення та призначення. Палітурки, Їх різновиди за побудовою, розміром (обрізні, з кантом), за мірою гнучкості, якості (оклад). Обкладинка, суперобкладинка, футляр, манжетка, тасьма. Форзац як елемент матеріальної конструкції книги (сюжетний, декоративно-орнаментальний) Корінець, каптал. Їх призначення.

Кількісні характеристики книги. Формати книги та їх виміри.

Основні показники обсягу книг: друкований аркуш, паперовий аркуш, авторський аркуш, обліково-видавничий аркуш, друкарський аркуш-відбиток, обліково-видавничий аркуш-відбиток. Значення умовного друкованого аркуша та перевідного коефіцієнта.

Внутрішні елементи книги. Текст як ядро книги, її системоутворюючий елемент. Різновиди текстів за їх функціональним призначенням і побудовою. Титульні елементи книги. Різновиди титульних сторінок («титулатура»). Їх визначення, структура, особливості (головний титульний лист (аркуш), подвійний, розгорнутий, авантитул, шмуцтитул, фронтиспіс та ін.).

Книжкова ілюстрація як внутрішній елемент книги. Типи ілюстрацій за функціональним призначенням, технікою виконання, місцезнаходженням.

Книжкова полоса та її елементи (колонцифра, колонтитул, норма, сигнатура, заставка, кінцівка, астериск, поля сторінки). Художні і технічні засоби оформлення книги. Друкарський шрифт. Поняття про вихідну одиницю шрифту, гарнітуру, групу шрифтів, кегель, пункт, квадрат тощо. Різновиди шрифтів, їх класифікація та характеристика.

Рубрикація тексту (тематична, внутрішньотекстова рубрика, підрубрика). Поняття про цілісність книги як логічний взаємозв'язок всіх її елементів.

Семінарське заняття: Конструкція і структура книги — 2 год.

Практичне заняття: Багатоаспектний аналіз конструкції і структури книги — 3 год.

Самостійна робота: Конструкція і структура книги — 4 год.

Тема 7. Апарат (службова частина) книги

Текст як головний системоутворюючий елемент книги. Поділ тексту на *основний*, *додатковий* та *допоміжний*. Їх визначення. Допоміжний текст як сукупність довідково-допоміжних та науково-допоміжних (довідкових) текстів. Дискусія про його назву: апарат чи службова частина книги. Допоміжний текст як система орієнтування читача в структурі та змісті книги.

Класифікація допоміжних текстів за їх основними функціями: прикнижкові та пристатейні списки та покажчики. Їх визначення, **Ідентифікуючі тексти**. Основні дані титульної сторінки (автор чи автори, заголовок, підзаголовкові дані – тематика, жанр, вид видання, читацька адреса та ін. Вихідні відомості як сукупність вихідних та випускних даних (місце випуску книги, видавництво, рік видання, класифікаційні індекси УДК і ББК, авторський знак, міжнародний стандартний номер книги (ISBN), знак охорони авторського права та ін.; номер ліцензії на видавничу діяльність і дата її видачі, дата здачі в набір, дата підпису до друку, формат видання, вид і номер паперу, гарнітура шрифту основного тексту, основний спосіб друку, обсяг видання, наклад (тираж), номер замовлення поліграфічного підприємства, назва та адреса видавництва, назва та адреса друкарні та ін.). **Орієнтуючі тексти**. Вступ, зміст, колонцифри, колонтитули, допоміжні покажчики. Їх різновиди та призначення. **Тлумачні тексти**. Вступна стаття, передмова, післямова, примітки, коментарі. Їх різновиди, зміст та призначення в залежності від типу і виду видань. **Бібліографічні тексти**. Бібліографічний опис. Бібліографічні посиланнярізновиди,

функції та оформлення. Розміщення допоміжного тексту в книзі (передтекстове, внутрішньо текстове, позатекстове) в залежності від її цільового і читацького призначення.

Семінарське заняття: Апарат книги — 2 год.

Практичне заняття: Багатоаспектний аналіз апарату (службової частини) книги — 6 год.

Самостійна робота: Сутність та функціональне призначення апарату (службової частини) книги — 3 год.

РОЗДІЛ 3. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ КНИГИ

Тема 8. Книга у Давньому світі

Слово в міфологемах Давнього світу. Виникнення та розвиток ранніх форм писемності. Піктографічне письмо, ієрогліфи, алфавітне письмо. Міфи про виникнення письма. Археологічні культури та проблеми тексту. Книга в культурі Двуріччя. Характер письма. Матеріал та форма книги. Репертуар текстів. Перші бібліотеки.

Книга в культурі Давнього Єгипту. Міфологічні витоки єгипетської книжності. Книга в контексті суспільних та духовних умов близькосхідної теократії. Книга і лінійне сприймання часу в Давньому Єгипті. Писці та їх соціальний стан в культурі Давнього Єгипту. Техніка книги: форма, матеріал. Репертуар давньоєгипетських текстів. «Доми життя». Магічна література.

Книжність у Ветхому Завіті. Корпус священних книг. Преклоніння перед алфавітом як сховищем невимовлених таємниць. Слово і образ в іудаїстській культурі. Сакральність книги. Книга і народ Книги.

Співвідношення усного і письмового слова в контексті суспільних і духовних умов грецького полісу. Книга і циклічне сприйняття часу. Ораторське мистецтво. Грамотність як навик та грамотність як символ. Вторинність книги (Платон «Федр»). Виникнення культури книг в епоху еллінізму. Від мудреця — до вченого, від слова — до букви. Письмо як мистецтво. Каліграфія та каліграфи. Виникнення книжкової торгівлі. Система «автор — видавець — читач». Бібліотеки. Александрійська бібліотека. Бібліофільство. Культурно-історичні та комунікативні чинники переходу від сувою до форми кодексу у перших сторіччях нової

ери.

Самостійна робота: Еволюція книги у Давньому Світі – 3 год.

Тема 9. Рукописна книга доби Середньовіччя

Книга як символ одкровення в ісламській традиції. Священна мова та священна книга. Техніка книги та мистецтво книги. Репертуар текстів ісламської культури. Бібліотеки.

Книга і сприймання часу в західноєвропейській культурі.

Біблія як письмово фіксоване Слово Боже. Теоцентризм та богослов'я в середньовічній книжковій культурі.

Візантія: книга в контексті зустрічі еллінізму та християнства. Палімпсест як культурна метафора. Типи письма. Елементи художнього оформлення книги та їх зв'язок з християнською традицією. Скрипторії.

Книга в період Каролінгського відродження. Виникнення системи видання та розповсюдження книг при університетах. Стаціонарії. Поява книжкового ринку. Основні типи письма та їх культурна обумовленість: каролінгський минускул, готичний шрифт, антиква. Художнє оформлення книги. Розподіл праці: мініатори, рубрікатори, ілюмінатори. Репертуар середньовічних текстів. Бібліотеки. Бібліофіли.

Семінарське заняття: Книга і книжність Середньовіччя — 2 год.

Практичне заняття: Аналіз художнього оформлення середньовічних рукописів — 2 год.

Тема 10. Винахід книгодрукування

Гуманізм і текстуальність. Зміни в книжковому репертуарі в контексті ідей Відродження. Початок європейського книгодрукування. Об'єктивні передумови виникнення книгодрукування в Європі. Винахід «друкарського верстата» Й. Гутенберга. Біографічні дані про винахідника. Видавнича діяльність Й. Гутенберга. 42-рядкова Біблія. Інші його видання. Оцінка винаходу Й. Гутенберга світовою спільнотою. Дискусія про зникнення «Галактики Гутенберга»: прогнози і реальність. Поширення винаходу Гутенберга серед країни Західної Європи. Розповсюдження книгодрукування серед слов'янських народів.

Культурні трансформації у зв'язку з винаходом книгодрукування в Європі. Книга і ідеї Реформації.

Семінарське заняття: Роль винаходу книгодрукування в історії культури — 2 год.

Практичне заняття: Аналіз художнього оформлення інкунабул — 2 год.

Самостійна робота: Винахід книгодрукування — 3 год

Тема 11. Книга в XVI-XVII ст.

Зростання впливу книгодруку на суспільне життя. Перетворення ремісничої майстерні в ранньокапіталістичну мануфактуру. Розподіл праці. Виділення книговидавця як самостійної фігури книжкової справи. Формування остаточної структури книги. Книжкові ярмарки. Діяльність видатних видавців. Альд Мануцій. Анрі Ет'єн. Кристоф Плантен. Ельзевір. Поява енциклопедій як нового виду видань. Розвиток картографії. Розвиток періодичних видань. Іновації в технології книго друку.

Самостійна робота: Книга в XVI-XVII ст.— 4 год.

Тема 12. Книга в XVIII-XIX ст.

Книга в культурі Нового часу. Книга як символ знання. Метафора Енциклопедії та Бібліотеки. Книга як засіб дозвілля. Ідеї Просвіти та книга: створення, розповсюдження та споживання. Зміни в книжковому репертуарі. XVIII ст.— вік брошур, XIX ст.— вік газет. Авторська діяльність в умовах остаточної легітимізації. Революція у світі читання. Елітні видання. Масові видання. Іновації в галузі поліграфії.

Самостійна робота: Книга в XVIII-XIX ст.— 4 год.

Тема 13. Книга в XX ст.

Зростання рівня грамотності. Створення загальнодоступного друку. Конкуренція книги з іншими засобами комунікації. Модернізація поліграфічної промисловості. Концентрація виробництва і монополізація ринків. «Революція в світі книг». Бестселер. Загальна система ціноутворення в розвинутих країнах Заходу. Книжкові клуби.

Самостійна робота: Книга в XX ст. — 4 год.

Тема 14. Сучасні процеси в книжковій справі.

Вплив мережевих технологій на сучасні процеси в книжковій справі. Авторська діяльність в умовах електронного середовища. Феномен колективного авторства. Електронне книговидання та книгорозповсюдження в сучасному світі. Діяльність Google, Amazon в системі сучасного книговидання та книгорозповсюдження. Технологія «Print on demand». Взаємовплив книжкової та електронної комунікацій.

Самостійна робота: Основні напрями розвитку сучасного всесвітнього книговидання — 4 год.

РОЗДІЛ 4. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГИ

Тема 15. Рукописна книга Київської Русі (IX – XIII ст.)

Рукописна книга дохристиянської доби. Дискусійність питання щодо існування книги писання в дохристиянську добу. Історико-археологічний музей-заповідник «**Кам'яна Могила**» як «книгосховище» стародавньої писемності на території України. Історія виявлення та дискусія про автентичність «Велесової книги». Знахідка видатного болгарського просвітителя і проповідника Костянтина у Херсонесі. «**Літопис Аскольда**», внесок М. Брайчевського у його реконструкцію та введення у науковий обіг.

Духовне життя Київської Русі після прийняття християнства. Запровадження слов'янських абеток – глаголиці та кирилиці. Роль нової релігії, її вплив на розвиток освіти. Різновиди шкільної освіти. Досягнення у розвитку права, архітектури, образотворчого мистецтва.

Роль рукописної книги в духовному розвитку Київської Русі.

Запровадження спеціальних книгописних майстерень-скрипторіїв, заснування бібліотек. Їх роль у формуванні масиву перекладної та оригінальної рукописної книги. Авторитет книги і книжників у Київській Русі.

Типологічна і жанрова характеристика рукописної книги. Два основних типи рукописної книги: *перекладна* та *оригінальна*. Перевага перекладної літератури на початковому етапі книгописання. Репертуар *богословської* (теологічної) книги

(Біблія, Євангеліє, Апостол, Псалтир). *Богослужевна* (літургійна) книга (Служебник, Часослов, Октоїх, Мінеї (четьї мінеї), Канонник, Пролог, Пісна і Цвітна Тріюдь, Требник та ін.).

«Літописи» як основний жанр оригінальної літератури Київської Русі. «Літопис Аскольда». «Повість минулих літ» Нестора-літописця. «Літопис руський» як вершина літописання. Житійна література (агіографія). Перекладна житійна література. Перші оригінальні житія «Житія Бориса і Гліба», «Житіє Антонія Печерського», «Житіє Феодосія Печерського»). Києво-Печерський Патерик – найвизначніша пам'ятка житійної літератури. Ораторсько-проповідницька література («Слово о законе и благодати» митрополита Іларіона, «Поученія детям» Володимира Мономаха), описи подорожей до святих місць. «Слово о полку Ігоревім».

Мистецтво рукописної книги Київської Русі. Сучасне трактування поняття «мистецтво книги». Книга як продукт духовної і матеріальної діяльності людини. Еволюція конструкції і структури книги. Технічні складові художнього оформлення рукописної книги. Особливості розвитку графіки шрифту та основні види рукописного письма. Основні елементи художнього оформлення рукописної книги. Декорування рукописної книги.

Мистецькі особливості «Остромирового Євангеліє», «Ізборника Святослава 1073 р.» (XI ст.), «Мстиславового Євангеліє», «Юрійєвського Євангеліє», Галицького 1144 та Добрилового 1164 рр. (XII ст.), Галицького та Євсеевого Євангелій (XIII ст.). Підсумки розвитку мистецтва рукописної книги часів Київської Русі.

Семінарське заняття: Рукописна книга Київської Русі (IX–XIII ст.) — 2 год.

Практичне заняття: Аналіз мистецтва рукописної книги Київської Русі (IX – XIII ст.)— 2 год.

Самостійна робота: Рукописна книги Київської Русі —4 год.

Тема 16. Українська книга за часів литовсько-польської доби (XIV – перша пол. XVII ст.)

Особливості духовного життя українського народу за часів литовсько-польської доби. Наслідки татаро-монгольської навали

для Київської Русі. Українські землі у складі Великого Литовського Князівства. Люблінська унія (1569 р.) і її наслідки для України. Братства як осередки опору польсько-католицькій експансії. Освіта і її роль у збереженні національної незалежності. Діяльність князя К. Острозького в галузі освіти. Релігійна полеміка і виникнення полемічної літератури.

Концепції витоків вітчизняного друкарства. Юрій Дрогобич як перший український автор друкованої книги. Швайпольт Фіоль – першодрукар української книжки поза етнічними землями України. Подальша доля друкарні

Швайпольта Фіоля. Іван Федорович (Федоров) – фундатор постійного книгодрукування на українських землях. І. Федоров у Львові. Заснування друкарні. Видання «Апостола» – першої точно датованої української друкованої книги. І. Федоров в Острозі. І. Федоров і князь К. Острозький. Острозька Біблія, її значення та подальша доля. Роль України у творчій біографії І. Федорова.

Галицько-волинське книгодрукування. Львівське книгодрукування після смерті І. Федорова. Львівська братська друкарня. Михайло Сльозка та його друкарня. Інші львівські друкарні (Арсенія Желиборського, Йосифа Шумлянського та ін.). Позальвівське книгодрукування. Друкарні єпископа Гедеона Балабана у Стратині та Крилосі. «Мандрівні» друкарні (Угорцівська, Унівська та ін.).

Специфіка виникнення та розвитку книгодрукування на Волині. Острог як основний осередок культурного життя тогочасної Волині. Роль князя К. Острозького у його розвитку. Острозька Біблія як видатне явище в історії української культури. Друкарня при Дерманському монастирі. Книгодрукування у Почаївській Лаврі.

Українська рукописна книга XIV – першій половині XVII ст.

Рукописна традиція книгописання XIV ст. «Київський Псалтир» як найвизначніша пам'ятка книжкового мистецтва ранньої доби. Українська рукописна книга XV ст. Києво-Печерський патерик 1462 р. як визначна пам'ятка рукописної книги. Рукописна книга XVI ст. «Пересопницьке Євангеліє» як видатна пам'ятка завершального періоду книгописання на українських землях.

Семінарське заняття: Українська рукописна та друкована книга за часів литовсько-польської доби.— 2 год.

Практичне заняття: Багатоаспектна характеристика мистецтва рукописної та друкованої книги (на прикладі видатних пам'яток XIV – першої половини XVII ст.) — 2 год.

Самостійна робота: Українська книга за часів литовсько-польської доби — 4 год.

Тема 17. Українська книга за часів гетьманської держави (друга пол. XVII – XVIII ст.)

Видавнича діяльність Києво-Печерської Лаври. Виникнення і розвиток книгодрукування (1616–1654 рр.). Києво-Печерська Лавра як духовний осередок українського народу. Початок видавничої діяльності Києво-Печерської Лаври. Роль Є. Плетенецького та З.Копистенського у заснуванні та розвитку Києво-Печерського книгодрукування. Епоха Петра Могили у Києво-Печерському книгодрукуванні. Підсумки першого періоду лаврського книгодруку. Початок «руїни» книгодрукування (1655–1720 рр.) Книгодрукування після «возз'єднання» (Інокентій Гізель). Лавра за часів архімандрита Варлаама Ясинського. Перепідпорядкування української православної церкви московському патріархату. Перші утиски незалежного Києво-Печерського книгодрукування. Лавра за часів архімандрита Мелетія Вуяхевича. Лавра після 1709 р. Пожежа у Лаврі 1718 р. Цензурний терор і занепад Києво-Печерського друку (1720– 1918 рр.). Перший антиукраїнський указ Петра I від 5 жовтня 1720 р. Заходи Синоду проти Києво-Печерського книгодрукування. Посилення утисків за часів Катерини II. Остаточний занепад Києво-Печерського книгодрукування. Київське міське та провінційне книгодрукування (Тимофій Вербицький, Спиридон Соболев).

Друкарство на Чернігівських землях. Кирило Транквіліон Ставровецький і початок книгодрукування на Чернігівщині. Лазарь Баранович – архієпископ Чернігівський і заснування друкарні у Новгород-Сіверському. Перехід друкарні до Чернігова. Чернігівське книговидавництво. Цензурний терор проти чернігівського книгодрукування. Підсумки книговидавництва на чернігівських землях.

Початок громадянського книгодрукування. Адміністративна реформа і заснування губернських друкарень. Указ Катерини II «О вольных типографиях». Перша провінційна друкарня громадянського друку у Єлисаветграді (1761 р.). Громадянське книгодрукування у Новоросійській губернії (Кременчук, Катеринослав). Спроба організувати громадянські друкарні у Глухові, Харкові, Києві. Громадянське книгодрукування у Миколаєві.

Загальні тенденції та підсумки громадянського книгодрукування в Україні у XVIII ст. Доля української рукописної книги другої половини XVII–XVIII ст. Продовження традицій богослужбової рукописної книги. Поява козацьких літописів: Самовидця, Григорія Грабянки, Самійла Величка. Специфіка художнього оформлення рукописної книги другої половини XVII – XVIII ст. Загальні підсумки розвитку української рукописної книги та її вплив на розвиток друкованої книги.

Семінарське заняття: Українська книга за часів гетьманської держави (друга половина XVII – XVIII ст.).— 2 год.

Самостійна робота: Стан української книги за часів гетьманської держави — 4 год.

Тема 18. Українська книга XIX ст.

Українська книга першої половини XIX ст. Особливості духовного життя України після знищення залишків гетьманської державності, поділу Польщі та встановлення абсолютної монархії в Росії. Особливості культурного розвитку Галичини після її приєднання до Австро-Угорщини.

Видання «Енеїди» І.П. Котляревського — першої книги, що написана українською літературною мовою. Українські видання в друкарнях С.-Петербурга та Москви. Заснування Харківського університету і його видавничая діяльність. Зародження української періодики. Книгодрукування у Київському університеті. Видавничая діяльність Археографічної комісії «Временной комиссии для разбора древних актов». Поява приватних книжкових магазинів та друкарень в окремих містах України і їх видавничая діяльність. Книгодрукування на західноукраїнських землях. Діяльність Львівської Ставропігійської та інших

друкарень Галичини. «Русалка Дністрова» і початок відродження української літератури. Українська книга другої половини XIX ст. Українська книга в умовах визвольного руху в Росії на початку 60-х років. Перша українська друкарня П. Куліша та Д. Каменецького у С.-Петербурзі. Журнал «Основа». Видавнича програма Т.Г. Шевченка. Серія української популярної літератури «Сільська бібліотека» (1860–1862). Недільні школи в Україні та книгодрукування української навчальної книги.

Особливості книговидавничої справи в умовах постійного терору проти української книжки (Валуєвський циркуляр 1863 р., Емський указ 1876 р. та ін.). Видавнича діяльність наукових товариств (Київської археографічної комісії – «Архив Юго-Западной России» (1859–1870), університетських наукових товариств Харкова, Києва, «Київської громади», Південно-Західного відділу Російського географічного товариства (1872–1876) та ін.

Формування мережі приватних видавництв і книжкових магазинів у Києві, Харкові, Полтаві, Херсоні та ін. містах України з видання та розповсюдження української книги. Книговидавнича діяльність О. Пчілки, Б. Грінченка, М. Комарова, Г. Ходкевича. Перші українські видавництва Б. Грінченка – у Чернігові, Г. Ходкевича – у Харкові, видавництва «Вік» (1894–1918), редакції «Київської старовини» (1898–1918) – у Києві, «Благодійного товариства для видання загальнокорисних і дешевих книг» – у Петербурзі (1898–1918) та ін.

Особливості українського книгодрукування в Галичині. Видавнича діяльність «Просвіти» (1869–1939), Наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка (1892–1939), часопису «Зоря», громадської «Українсько-руської видавничої спілки», їх серійні видання («Бібліотека найзнаменитіших повістей» та ін.). Випуск у Галичині творів східноукраїнських письменників та громадських діячів (Т. Шевченко, І. Нечуй-Левицький, М. Драгоманов, М. Старицький, П. Куліш, П. Грабовський та ін.).

Основні підсумки книговидавничої діяльності в Україні у XIX ст.

Семінарське заняття: Стан української книги у XIX ст. — 2 год.

Практичне заняття: Багатоаспектний бібліографічно-статистичний аналіз української книги XIX ст. (на основі Бібліографічного репертуару України).— 2год.

Самостійна робота: Розвиток української книги у XIX ст. — 4год.

Тема 19. Українська книга на початку XX ст. (1901–1922 рр.)

Українське книговидання до лютневої 1917 р. революції в Росії (1901–1917 рр.). Українська друкована продукція на початку XX ст. Перша російська революція і проголошення «свободи друку». Активізація видавничої діяльності та формування мережі приватних і громадських видавництв (Київ, Одеса, Харків та ін.). Книгодрукування на теренах Західної України. Тематична та видова структура української дореволюційної книги.

Меценатська діяльність у книговидавничій справі П. Симиренка, М. Драгоманова, І. Череватенка, С. Чикаленка тощо.

Художньо-поліграфічне виконання української дореволюційної книжки. Художні майстри книги: М. Самокиш, С. Васильківський, М. Мурашко, О. Сластьон, Ю. Панькович, А. Ждаха та ін.

Заборона української книги на початку Першої світової війни. Репресії проти української книжки в Галичині.

Українська книга у роки визвольних змагань (1917–1922 рр.).

Соціально-політичне становище України після розпаду Російської імперії: Центральна рада, Гетьманат, 4 етапи проголошення Української Народної Республіки. Відновлення українського книгодрукування. Книговидавнича діяльність приватних і громадських видавництв. Часопис «Книгар» як початок української книгознавчо-бібліографічної періодики. Головна книжна палата у Києві – перша державна бібліографічно-книгознавча установа України.

Монополізація видавничої справи більшовицькою владою (створення Всеукраїнського державного видавництва (ВДВ)).

Художнє оформлення української книжки (Г. Нарбут). Українське книговидання в діаспорі.

Семінарське заняття: Стан української книги на початку ХХ ст. (1901-1922 рр.) — 2 год.

Практичне заняття: Багатоаспектний бібліографічно-статистичний аналіз української книги початку ХХ ст. (1901–1922 рр.) (на основі Бібліографічного репертуару України) — 2 год.

Самостійна робота: Українська книга початку ХХ ст. (1901 – 1922 рр.) — 4 год.

Тема 20. Українська книга за часів СРСР (1922-1991 рр.)

Книга Українській РСР у довоєнний період (1922–1941 рр.).

Ідеологічні настанови радянської влади у книговидавничій справі. Початковий період національно-культурного будівництва в УСРР. Видавнича діяльність державних, кооперативних, громадських, наукових, приватних установ та організацій. Тематичні напрями книговидавничої продукції 20-х років.

Український науковий інститут книгознавства (УНІК). Часопис «Бібліологічні вісті» як науковий орган з проблем книгознавства та історії книжкової справи України. Роль Ю. Меженка у становленні та розвитку українського книгознавства. Репресії проти книгознавства та книгознавців.

Українська книга після згортання «українізації» та «великого перелому». Реорганізація видавничої системи на початку 30-х рр. Основні підсумки розвитку української книги у довоєнний період.

Українська книга у післявоєнний період (1945–1991 рр.). Розвиток видавничої справи у перші післявоєнні роки. Основні тенденції книговидання у роки «хрущовської» та «шелестівської» «відлиги» (1956–1972 рр.), «застійних років» (1973–1985 рр.) та горбачовської «перебудови» (1985–1991 рр.). Подальша централізація видавничої справи у 1963 р. Створення Держкомвидаву СРСР та держкомвидавів союзних республік і їх роль у запровадженні тотальної цензури. Загальні підсумки розвитку української книги за радянських часів.

Семінарське заняття: Стан української книги за радянських часів. — 2 год.

Самостійна робота: Українська книга за радянських часів — 4 год.

Тема 21. Українська книга у роки незалежності

Особливості розвитку України після розпаду СРСР. Українська книга в умовах економічної нестабільності та запровадження ринкових відносин. Формування видавничої системи за формами власності, цільовим і читацьким призначенням та жанрово-тематичною спрямованістю.

Книгознавче забезпечення сучасного українського книговидання. Основні книгознавчі осередки України (Книжкова палата України, Національна бібліотека України ім. В.Вернадського, Національна парламентська бібліотека України, інші провідні бібліотеки, профільні кафедри університетів, академій та інститутів культури, тощо). Видавнича та книгознавча періодика («Вісник Книжкової палати», «Друкарство», «Палітра друку», «Видавнича справа та редагування», «Редактор і видавець»).

Законодавче забезпечення сучасного українського книгодрукування. Державна політика в галузі книговидання і книго розповсюдження. Українське книговидання в контексті основних тенденцій розвитку світового книгодрукування.

Семінарське заняття: Українська книга в незалежній Україні — 2 год.

Самостійна робота: Основні тенденції розвитку української книги у роки незалежності — 5 год.

II. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема 1. Історичні етапи розвитку книгознавства

Семінарське заняття: **Виникнення та формування книгознавства як науки – 2 год.**

Питання:

1. Виникнення, основні етапи розвитку та сучасне тлумачення терміну «книгознавство»
2. Розвиток книгознавства в Росії (XIX – початок XX ст.)
3. Витоки українського книгознавства
4. Наступ на книгознавство в СРСР наприкінці 20-х – на початку 30-х років
5. Відродження книгознавства і його підсумки
6. Сучасний стан і перспективи книгознавства як наукової і навчальної дисципліни

Література: 2, 4, 10, 15, 28

Самостійна робота: **Еволюція книгознавства, його сучасний стан та перспективи – 3 год.**

Мета: Поглиблене вивчення виникнення і розвитку змісту терміна «книгознавство» як дефініції самостійної наукової дисципліни.

Завдання: На основі опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованих першоджерел підготувати повідомлення з наступних питань:

1. Виникнення понять «книгознавство», «бібліологія» та їх початкове тлумачення
2. Поява та формування книгознавства в Російській імперії
3. «Бібліографічний» період розвитку книгознавства
4. Витоки українського книгознавства
5. Роль П.О.Ярковського у започаткуванні на українських землях викладання книгознавства (бібліології) як навчальної дисципліни.

6. Роль М.М. Лісовського у започаткуванні в Російській імперії викладання книгознавства як навчальної дисципліни.

7. Розвиток українського книгознавства у роки визвольних змагань.

8. Ліквідація книгознавства наприкінці 20-х – початку 30-х років ХХ ст.

9. Друге «народження» книгознавства та його підсумки

10. Сучасні теоретико-методологічні та організаційні проблеми

українського книгознавства

Література: 2, 4, 10, 15, 28

Тема 3. Книга: сутність та функції

Самостійна робота: **Книга як суспільне явище** – 3 год.

Мета: поглиблене вивчення виникнення та розвитку поняття «книга», його змісту та сутності книги як об'єктивного явища соціальної дійсності

Завдання: На основі опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованих першоджерел підготувати повідомлення з наступних питань:

1. Історичні передумови виникнення книги

2. Еволюція поняття «книга», її змісту і форми

3. Основні спроби визначення поняття «книга»

4. Порівняльний аналіз дефініцій «книга» в рекомендаціях ЮНЕСКО, енциклопедичному словнику «Книговедение» та енциклопедії «Книга»

5. Соціальні функції книги та основні фактори її авторитету

6. Традиційна та електронна книги: боротьба за виживання чи мирне співіснування?

7. Місце і роль книги у вашому житті

Література: 2, 3, 11, 13, 15

Тема 4. Типологія книги

Самостійна робота: **Типологія книги і стандартизація видавничої термінології** – 3 год.

Мета: поглиблене засвоєння однієї з найбільш складних теоретико-методологічних книгознавчих проблем

Завдання: На основі опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованих першоджерел засвоїти основні принципи типологічного пізнання книги (класифікація, систематизація, типологізація), тобто приведення її до визначених теорією і практикою зразків (типів). З цією метою підготувати повідомлення з наступних питань:

1. Сутність і значення понять: «класифікація», «систематизація», «типологізація»
2. Зв'язок між типологією книги і стандартизацією книговидавничої і книгознавчої термінології
3. Загальна характеристика ДСТУ 3017–2015 «Видання. Основні види: Терміни та визначення»
4. Визначення «Загальних понять» в ДСТУ 3017–2015
5. Основні аспекти класифікації видань за ДСТУ 3017–2015
6. Визначення основних термінів в «Оформленні та виконанні сторінки видання» ДСТУ 3017–2015

Література: 15

Семінарське заняття: Типологія книги – 2 год.

Питання:

1. Проблема типології книги і її місце в книгознавстві.
2. Типологія книги засобами стандартизації.
3. Розвиток типології книги в працях книгознавців.

Література: 15.

Тема 5. Книжкова справа як система

Семінарське заняття: Книжкова справа як система – 2 год.

Питання:

1. Системний підхід до книжкової справи у працях видатних книгознавців.
2. Загальна характеристика книжкової справи як системи.
3. Редакційно-видавнича справа: еволюція та сучасний стан.
4. Поліграфія як складова книжкової справи.
5. Книжкова торгівля та її роль у книжковій справі.
6. Бібліографіознавство та його роль у книжковій справі.
7. Бібліотекознавство у книжковій справі

Література: 5, 11, 15.

Практичне заняття: Багатоаспектний аналіз конструкції і структури книги – 4 год.

Мета: Виробити вміння та навички здійснювати аналіз складових частин книги як складного і взаємопов'язаного духовного і матеріального витвору людини протягом її багатолітнього розвитку

Зміст і послідовність виконання завдання: На основі декількох наукових, літературно-художніх та ін. видань охарактеризувати їх конструкцію та структуру в такій послідовності:

1. Скласти бібліографічний опис книги відповідно до існуючого стандарту

2. Визначити і перерахувати зовнішні та внутрішні елементи книги

3. Дати характеристику **зовнішніх** елементів книги у такій послідовності:

а) формат книги, його відповідність цільовому і читацькому призначенню видання,

б) наявність палітурки (обкладинки чи суперобкладинки), її характеристика за функціональним призначенням, якістю матеріалу, гнучкістю та ін.,

в) якість корінця, форзацу, капталу, канту, тасьми та ін. елементів та їх відповідність виданню.

4. Дати характеристику **внутрішніх** елементів книги у такій послідовності:

а) титульний аркуш (аркушевий, двоаркушевий, подвійний, розгорнутий, авантитул, контртитул, дзеркальний, суцільний титули тощо), його основні елементи, повнота, зміст, конструктивно-художні особливості;

б) кінцевий титул, його зміст (основні елементи) та цільове призначення, місце розташування;

в) наявність ілюстрацій, їх характеристика за засобами виконання та функціями (науково-пізнавальні, художні), різновиди науково-пізнавальних ілюстрацій;

г) наявність фронтиспісу (документальний чи художній), його місце розташування.

5. Охарактеризувати книжкову сторінку:

а) початкова спускна, кінцева, шпальта, абзац (абзацний

відступ), рядок (новий, тупий, кінцевий), їх художньо-поліграфічні особливості;

б) наявність заставок, кінцівок (лінійних, орнаментально-декоративних, сюжетно-тематичних), їх характеристика;

в) використання в книзі текстових, ілюстративних та змішаних книжкових сторінок, їх доцільність;

г) наявність та місцезнаходження колонцифр, колонтитулів, норм та сигнатур, раціональність їх розташування;

д) наявність полів, їх різновиди, раціональність їх використання.

6. Дати загальну оцінку конструкції та структури книги (позитивні аспекти, можливі недоліки).

Література: 11, 15

Самостійна робота: Формування книжкової справи як системи – 3 год.

Мета: Усвідомлення об'єктивної необхідності формування в процесі розвитку друку книжкової справи як сукупності галузей культури і народного господарства, пов'язаних з підготовкою, випуском, розповсюдженням та використанням книги в суспільстві

Завдання: На основі опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованих першоджерел підготувати повідомлення з наступних питань:

1. Об'єктивні передумови формування книжкової справи як системи.

2. Особливості книжкової справи на початковому етапі її формування.

3. Сутність і значення основних моделей (схем) структури книжкової справи (М. Лісовського, А. Барсука, І. Моргенштерна, О.Гречихіна та ін.).

4. Внесок українських книгознавців в розробку складу та структури книжкової справи.

5. Основні складові частини сучасної книжкової справи та їх взаємодія.

6. Книжкова справа як головний об'єкт книгознавства.

Література: 5, 11, 15.

Тема 6. Конструкція і структура книги.

Семінарське заняття: Конструкція і структура книги – 2 год.

Питання:

1. Еволюція книжкової форми.
2. Характеристика зовнішніх елементів книги.
3. Внутрішні елементи книги.
4. Ілюстрація як внутрішній елемент книги

Література: 5, 11, 13, 15.

Практичне завдання: Багатоаспектний аналіз апарату (службової частини) книги – 4 год.

Мета: На основі лекційного матеріалу та самостійної роботи закріпити знання основних елементів апарату книги та їх функціонального призначення і використання в практичній роботі.

Зміст та послідовність виконання завдання: На основі спеціально підбраного видання з розгорнутим довідковим апаратом (не менше 9-10 елементів) охарактеризувати функції кожного з них, показати особливості використання їх в роботі над текстом даного видання в такій послідовності:

I. Скласти бібліографічний опис книги згідно існуючого стандарту.

II. Згрупувати тексти за їх функціональними ознаками:

1. Ідентифікуючі тексти,
2. Орієнтуючі « « ,
3. Тлумачні « « ,
4. Бібліографічні « « ,
5. Інші тексти.

III. Охарактеризувати допоміжні тексти в такій послідовності:

1. Вихідні дані. Де вони розміщені.
2. Випускні дані. Де розташовані. Навести основні техніко-економічні дані про видання.
3. Наявність передмови. Її назва. Основний зміст.
4. Анотація. Її повний зміст. Де знаходиться.
5. Зміст. Де знаходиться.
6. Прикнижкові (допоміжні) покажчики. Які саме.

7. Колонцифри. Розміщення в межах сторінки.
8. Колонтитули. Їх вид. Розміщення на розвороті.
9. Вступна стаття або післямова. Назва, автор, основний

зміст.

10. Коментар. Привести приклад. Охарактеризувати зміст.
11. Примітки. Привести приклад.
12. Бібліографічні посилання. Привести приклад.
13. Бібліографічні списки. Дати характеристику.
14. Хронологічна канва. Її назва. Де знаходиться.
15. Епіграфи, гасла, посвяти. Навести повний текст.

Вказати місцезнаходження.

IV. Дати загальну оцінку апарату книги з урахуванням її цільового і читацького призначення

Література: 11, 15.

Самостійна робота: **Конструкція і структура книги** – 3 год.

Мета: На основі рекомендованих першоджерел та існуючих зразків прослідкувати розвиток зовнішньої конструкції і внутрішньої структури книги від її перших зразків до сучасного блок-кодексу та електронної книги.

Завдання: На основі опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованих першоджерел та існуючих зразків книг різних епох підготувати повідомлення з таких питань:

1. Основні елементи конструкції й структури сучасної книги.
2. Залежність конструкції і структури книги від основних аспектів її функціонального призначення
3. Конструктивно-мистецький рівень сучасної української книги (за підсумками останніх книжкових форумів, ярмарок, виставок, конкурсів тощо)

Література: 5, 11, 15.

Тема 7. Апарат книги

Семінарське заняття: **Апарат книги** – 2 год.

Питання:

1. Текст як системоутворюючий елемент книги.
2. Ідентифікуючі тексти.

3. Орієнтуючі тексти.
 4. Тлумачні тексти.
 5. Бібліографічні тексти.
- Література:* 5, 11, 13, 15.

Самостійна робота: **Сутність та функціональне призначення апарату (службової частини) книги – 3 год.**

Мета: поглиблене визначення та засвоєння комплексу довідково-допоміжних та науково-допоміжних до основного тексту елементів, які у сукупності називаються **апаратом книги**, чи, за новітніми пропозиціями, її **службовою частиною**.

Завдання: На основі опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованих першоджерел та безпосереднього звернення до різних типів книжкових видань підготувати повідомлення з наступних питань:

1. Склад та основні різновиди текстів книжкового видання
2. Характеристика допоміжних текстів книги за їх функціональним призначенням.
3. Які елементи допоміжного тексту складають ідентифікаційні тексти.
4. Сутність і значення орієнтуючих текстів.
5. Основні різновиди та функціональне призначення тлумачних текстів.
6. Різновиди коментарів та їх функціональним призначенням та об'єктами коментування
7. Різновиди та функціональне призначення бібліографічного апарату книги.
8. Основні способи (варіанти) розміщення у виданні компонентів апарату книги
9. Склад і повнота апарату книги в залежності від її цільового і читацького призначення

Література: 5, 11

Тема 9. Рукописна книга доби Середньовіччя

Семінарське заняття: **Книга і книжність Середньовіччя — 2 год.**

Питання:

1. Культурно-історичні чинники розвитку книги та книжності в добу Середньовіччя.

2. Матеріальна складова середньовічної книги.

3. Еволюція жанрового різноманіття текстів доби Середньовіччя.

4. Характеристика головних центрів з виробництва рукописів.

5. Мистецтво середньовічного рукопису.

Література: 11, 13, 24.

Практичне заняття: Аналіз художнього оформлення середньовічних рукописів – 2 год.

Мета: на прикладі видатних книжкових пам'яток охарактеризувати мистецькі прийоми і засоби художнього оформлення рукописної книги та їх еволюцію доби Середньовіччя

Зміст та послідовність виконання завдання:

1. Визначити для аналізу і порівняння декілька визначних рукописних книг середньовіччя.

2. Охарактеризувати їх матеріальну основу, якість фарб і їх кольоровість.

3. Визначити графічну форму створення книги (каліграфія), різновиди заставок, кінцівок, наявність мініатюр, їх сюжетні та художні різновиди

4. Подати загальну характеристику конструкції і структури рукописної книги та їх еволюцію

5. Показати наявність орієнтовних, тлумачних та інших елементів апарату рукописної книги

6. Дати загальну характеристику мистецтва рукописної книги Середньовіччя

Література: 11

Тема 10. Винахід книгодрукування

Семінарське заняття: Роль винаходу книгодрукування в історії культури – 2 год.

Питання:

1. Культурно-історичні та технологічні передумови винаходу книгодрукування.

2. Й. Гутенберг як першодрукар

3. Сутність винаходу Й. Гутенберга.
4. 42-строчна Біблія як витвір книжкового мистецтва
5. Розповсюдження книгодрукування у світі.
6. Культурно-історичне значення та наслідки винаходу книгодрукування

Література: 11, 24, 42.

Практичне заняття: **Аналіз художнього оформлення інкунабул** – 2 год.

Мета: охарактеризувати мистецькі прийоми і засоби художнього оформлення інкунабул

Зміст та послідовність виконання завдання:

1. Визначити для аналізу і порівняння декілька інкунабул.
2. Охарактеризувати їх матеріальну основу, якість фарб і їх кольоровість.
3. Визначити графічну форму створення книги (каліграфія), різновиди заставок, кінцівок, наявність мініатюр, їх сюжетні та художні різновиди
4. Подати загальну характеристику конструкції і структури інкунабул
5. Показати наявність орієнтовних, тлумачних та інших елементів апарату інкунабул
6. Дати загальну характеристику художнього оформлення інкунабул

Література: 11

Тема 14. Сучасні процеси в книжковій справі.

Семінарське заняття: **Книга в сучасному світі** – 2 год.

Питання:

1. Основні тенденції розвитку книговидавничої діяльності у світі.
2. Книжкова торгівля: диверсифікація форм
3. Традиційна та електронна книги: протистояння чи взаємодоповнення?
4. Роль ЮНЕСКО та інших міжнародних організацій у розвитку сучасної книги.

Література: 1, 11, 13.

Тема 15. Рукописна книга Київської Русі (IX–XIII ст.).

Семінарське заняття: Рукописна книга Київської Русі (IX – XIII ст.) – 2 год.

Питання:

1. Особливості розвитку духовного життя після прийняття християнства.
2. Мовно-типологічна та функціонально-жанрова характеристика рукописної книги.
3. Мистецтво рукописної книги Київської Русі.
4. «Остромирове Євангеліє» як видатна пам'ятка рукописної книги Київської Русі

Література: 8, 24, 25, 45-47.

Практичне заняття: Аналіз мистецтва рукописної книги Київської Русі (на прикладі видатних пам'яток IX – XIII ст.) – 2 год.

Мета: на прикладі видатних пам'яток IX–XIII ст. охарактеризувати мистецькі прийоми і засоби художнього оформлення рукописної книги та їх еволюцію за часів Київської Русі

Зміст та послідовність виконання завдання:

1. Визначити для аналізу і порівняння декілька визначних рукописних книг IX –XIII ст.
2. Охарактеризувати їх матеріальну основу, якість фарб і їх кольоровість.
3. Визначити графічну форму створення книги (каліграфія), різновиди заставок, кінцівок, наявність мініатюр, їх сюжетні та художні різновиди
4. Подати загальну характеристику конструкції і структури рукописної книги та їх еволюцію
5. Показати наявність орієнтовних, тлумачних та інших елементів апарату рукописної книги
6. Дати загальну характеристику мистецтва української рукописної книги Київської Русі

Література: 8, 11, 25.

Самостійна робота: Рукописна книга Київської Русі (IX

– XIII ст.)

Мета: поглиблене вивчення історії виникнення та розвитку рукописної книги Київської Русі

Завдання: На основі опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованих першоджерел підготувати повідомлення з наступних питань:

1. Рукописна книга дохристиянської доби (Кам'яна могила, Велесова книга, Літопис Аскольда).

2. Місце і роль нової релігії в духовному житті Київської Русі.

3. Запровадження спеціальних рукописних майстерень-скрипторіїв і бібліотек та їх роль у формуванні масиву рукописної книги.

4. Шкільна освіта за часів Київської Русі.

5. Репертуар богословської та богослужбової літератури на початковому етапі книгописання.

6. «Остромирове Євангеліє» як перша датована рукописна книга Київської Русі

7. «Літописи» як основний жанр оригінальної літератури Київської Русі.

8. Житійна (агеографічна) перекладна та оригінальна література

9. «Києво-Печерський патерик» як найвизначніша пам'ятка української житійної літератури.

10. Ораторсько-проповідницька література («Слово о законє і благодати» митрополита Іларіона, «Поученія детям» Володимира Мономаха).

11. «Слово о полку Ігоревім» як вершина стародавнього письменства.

12. Мистецтво рукописної книги Київської Русі

13. Авторитет книги і книжників за часів Київської Русі

Література: 8, 24, 25.

Тема 16. Українська книга за часів литовсько-польської доби (XIV – перша половина XVII ст.).

Семінарське заняття: **Виникнення книгодрукування на українських землях – 2 год.**

Питання:

1. Огляд основних концепцій виникнення книгодрукування на українських землях.

2. Іван Федоров як фундатор постійного книгодрукування на українських землях.

3. «Апостол» як перша точно датована книга, видана на українських землях.

4. Острозька Біблія як пам'ятка книжкового мистецтва

Література: 6, 9, 16, 19, 24, 34, 38, 39, 40, 41, 52, 53.

Самостійна робота: **Українська книга за часів литовсько-польської доби (XIV – першої половина XVII ст.)** 4 год.

Мета: поглиблене вивчення розвитку друкованої та рукописної книги за часів литовсько-польської доби

Завдання: На основі опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованих першоджерел підготувати повідомлення з наступних питань:

1. Особливості духовного життя українського народу за часів литовсько-польської доби.

2. Початок європейського книгодрукування (Й. Гутенберг).

3. Початок українського книгодрукування (С. Дропан).

4. Швайпольт Фіоль – першодрукар української книжки поза етнічними землями України.

5. Іван Федорович (Федоров) – фундатор постійного книгодрукування в Україні.

6. Витоки книгодрукування на Волині.

7. Посування книгодрукування на Схід України (Друкарня Києво-Печерської Лаври).

8. Об'єктивні передумови подальшого розвитку українського книгописання після винаходу книгодрукування.

9. Українське книгописання XIV ст. (Київський Псалтир).

10. Українська рукописна книга XV ст. (Києво-Печерський Патерик).

11. Українська рукописна книга на завершальному етапі свого розвитку (XVI – першої пол. XVII ст.).

12. Пересопницьке Євангеліє як переконливий підсумок українського книгописання.

Література: 7-9, 16, 24, 25, 34.

Тема 17. Українська книга за часів гетьманської держави (друга половина XVII – XVIII ст.)

Семінарське заняття: Мистецтво рукописної книги XVI-XVIII ст. – 2 год.

Питання:

1. Рукописна традиція книгописання XIV ст. «Київський Псалтир» як найвизначніша пам'ятка книжкового мистецтва ранньої доби.

2. Українська рукописна книга XV ст. Києво-Печерський патерик 1462 р. як визначна пам'ятка рукописної книги.

3. Рукописна книга XVI ст. «Пересопницьке Євангеліє» як видатна пам'ятка завершального періоду українського книгописання.

4. Специфіка художнього оформлення рукописної книги другої половини XVII – XVIII ст.

5. Загальні підсумки розвитку української рукописної книги та її вплив на розвиток друкованої книги.

Література: 8, 25, 29, 44.

Практичне заняття: Багатоаспектна характеристика мистецтва рукописної та друкованої книги (на прикладі видатних пам'яток XIV- першої половини XVII ст. – 2 год.

Мета: на прикладі видатних пам'яток XIV- першої половини XVII ст. охарактеризувати мистецькі прийоми і засоби художнього оформлення рукописної та друкованої книги

Зміст та послідовність виконання завдання:

1. Визначити для аналізу і порівняння декілька визначних друкованих та рукописних книг XIV- першої половини XVII ст.

2. Охарактеризувати їх матеріальну основу, якість фарб і їх кольоровість.

3. Визначити графічну форму створення книги (каліграфія), різновиди заставок, кінцівок, наявність мініатюр, їх сюжетні та художні різновиди

4. Подати загальну характеристику конструкції і структури рукописної та друкованої книги та їх еволюцію

5. Показати наявність орієнтовних, тлумачних та інших елементів апарату рукописної та друкованої книги

6. Дати загальну та порівняльну характеристику мистецтва рукописної та друкованої книги цього періоду.

Література: 7, 8, 29.

Самостійна робота: **Українська книга за часів гетьманської держави (II пол. XVII – XVIII ст.)** 4 год.

Мета: поглиблене вивчення стану і розвитку книжкової справи в роки національно-визвольної боротьби українського народу

Завдання: На основі опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованих першоджерел підготувати повідомлення з наступних питань:

1. Особливості духовного життя українського народу після «возз'єднання» України з Московією.

2. Перший етап видавничої діяльності Києво-Печерської Лаври (1616–1654 рр.).

3. Початок «руіни» Лаврського книгодрукування (1655–1720 рр.).

4. Цензурний терор і занепад Києво-Печерського друку

5. Початок книгодрукування на Чернігівських землях (Кирило Транквіліон-Савровецький).

6. Видавничо-просвітницька діяльність Лазаря Барановича.

7. Цензурний терор проти чернігівського книгодрукування.

8. Запровадження громадянського книгодрукування в Україні.

9. Українська рукописна книга на завершальному етапі свого існування.

Література: 16, 24, 35.

Тема 18. Українська книга XIX ст.

Семінарське заняття: **Цензурний тиск на українську книгу в Російській імперії** – 2 год.

Питання:

1. Сутність цензури

2. Цензурний тиск на українську книгу у XVIII ст..

3. Основні антиукраїнські цензурні циркуляри та їх вплив на розвиток книговидавництва.

Література: 24, 50.

Самостійна робота: Українська книга XIX ст. 4 год.

Мета: поглиблене вивчення основних етапів розвитку української книги у XIX ст.

Завдання: На основі опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованих першоджерел підготувати повідомлення з наступних питань:

1. Особливості духовного життя України після остаточного знищення гетьманської державності.

2. Видання «Енеїди» І.П. Котляревського як початок нової української книги.

3. Заснування Харківського та Київського університетів та їх видавнича діяльність.

4. Роль П. Куліша і Т. Шевченка у відродженні українського книговидання.

5. Цензурний терор проти української книги (Валуєвський циркуляр, Емський указ).

6. Формування мережі українських видавництв (Видавнича діяльність Б.Грінченка, «Благодійного товариства для видання загальнокорисних і дешевих книг» тощо).

7. Українська книга на західноукраїнських землях («Просвіта», «Українсько-руська видавнича спілка», Літературно-наукове товариство ім. Т.Г. Шевченка тощо).

8. Основні підсумки розвитку української книги у XIX ст.

Література: 16, 24, 18, 49, 50.

Тема 19. Українська книга початку XX ст. (1901–1922 рр.)

Самостійна робота: Українська книга початку XX ст. (1901–1922 рр.) 4 год.

Мета: Поглиблене вивчення розвитку книжкової справи України в нових соціально-політичних умовах початку XX ст.

Завдання: На основі опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованих першоджерел підготувати повідомлення з наступних питань:

1. Соціально-політичне становище України початку XX ст.

2. Перша російська революція та її вплив на розвиток українського друкарства

3. Формування поточного бібліографічно-статистичного

обліку української друкованої продукції (В. Доманицький)

4. Благодійна діяльність у видавничій справі України (брати Семеренки, І. Черватенко, С. Чикаленко та ін.).

5. Художньо-поліграфічне виконання української дореволюційної книжки (С. Кульженко).

6. Заборона українського друку на початку Першої світової війни.

7. Українське книгодрукування у роки Української Народної Республіки.

8. Часопис «Книгар» як первісток української книгознавчої періодики.

9. Заснування першої державної книгознавчо-бібліографічної установи (Головна Книжна Палата у Києві).

Література: 24, 36.

Тема 20. Українська книга за часів СРСР (1922–1991 рр.).

Семінарське заняття: Українська книга доби визвольних змагань та перших років Радянської влади – 2 год.

Питання:

1. Українська книга у роки Центральної ради, Гетьманата, 4 етапів проголошення Української Народної Республіки.

2. Книговидавнича діяльність приватних і громадських видавництв.

4. Часопис «Книгар» як початок української книгознавчо-бібліографічної періодики.

5. Головна книжна палата у Києві – перша державна бібліографічно-книгознавча установа України.

6. Монополізація видавничої справи більшовицькою владою (створення Всеукраїнського державного видавництва (ВДВ)).

Література: 36.

Самостійна робота: Українська книга за радянських часів (1922–1991 рр.) 4 год.

Мета: поглиблене вивчення основних етапів розвитку української книги за радянських часів

Завдання: На основі опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованих першоджерел підготувати повідомлення з наступних питань:

1. Ідеологічні настанови радянської влади у книговидавничій справі на початковому етапі
2. Українська книга у 20-ті роки
3. Діяльність Українського наукового інституту книгознавства (УНІК)
4. Реорганізація видавничої справи на початку 30-х років
5. Українська книга у післявоєнний період: у роки «хрущовської та шелестівської відлиги» (1956–1972 рр.), у роки «застою» (1973–1985 рр.) та горбачовської «перебудови» (1985–1991 рр.)
6. Загальні підсумки розвитку української книги за радянських часів.

Література: 24, 37.

Тема 21. Українська книга у роки незалежності

Семінарське заняття: **Українська книга в незалежній Україні** – 2 год.

Питання:

1. Українська книга в умовах економічної нестабільності та запровадження ринкових відносин.
2. Основні книгознавчі осередки України (Книжкова палата України, Національна бібліотека України ім. В.Вернадського, Національна парламентська бібліотека України, інші провідні бібліотеки, профільні кафедри університетів, академій культури, тощо).
3. Видавнича та книгознавча періодика.
4. Законодавче забезпечення сучасного українського книгодрукування.
5. Головні тенденції розвитку книжкової справи в сучасній Україні.

Література: 1, 18, 22, 23.

Самостійна робота: **Основні тенденції розвитку української книги у роки незалежності** 4 год.

Мета: поглиблене вивчення умов та основних тенденцій розвитку української книги у роки незалежності

Завдання: На основі опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованих першоджерел підготувати повідомлення з

наступних питань:

1. Особливості духовного розвитку України після розпаду СРСР.

2. Українське книгодрукування в умовах економічної нестабільності та формування ринкових відносин.

3. Тематична та цільова спрямованість українського книговидання

4. Книгознавче забезпечення сучасного українського книговидання (основні книгознавчі установи та їх внесок у розвиток українського книгознавства).

5. Видавнича та книгознавча періодика («Вісник Книжкової палати», «Друкарство», «Палітра друку», «Поліграфія і видавнича справа», «Видавнича справа та редагування», «Редактор і видавець»).

6. Законодавче забезпечення сучасного українського книговидання.

7. Українська книга у контексті основних тенденцій розвитку світового книговидання.

Література: 1.

3. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ПРИСВОЮЮТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Шкала оцінювання :

90-100 балів – відмінно (A);

82-89 балів – дуже добро (B);

74-81 балів – добре (C);

64-73 бали – задовільно (D);

60-63 – достатньо (E);

35-59 балів – незадовільно з можливістю повторного складання (FX);

1-34 балів – незадовільно з обов'язковим повторним курсом (F).

Підсумковий контроль — 40 балів;

рубіжне тестування — 5 балів;

реферат — 4 балів;

практичне заняття — 2 бали;

семінарське заняття – 2 бали;

самостійна робота — 2 бали.

Методичне забезпечення: опорні конспекти лекцій, навчальні посібники, навчально-методичне забезпечення дисципліни, інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни (ІКНМЗД), нормативні документи, ілюстративні матеріали.

4. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. . Афонін О. В. Українська книга в контексті світового книговидання / О. В. Афонін, М. І. Сенченко ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. І. Федорова".— Київ : Кн. палата України, 2009.— 277 с.

2. Беловицкая А. А. Книговедение. Общее книговедение: учебник / А. А. Беловицкая.— Москва : МГУП, 2007.— 391 с.

3. Библиотечная энциклопедия / Рос. Гос. Б-ка.— Москва : Изд-во «Пашков Дом», 2007.— 1300 с.

4. Ельников М. П. Книговедение как наука : от шестидесятых до двухтысячных / М. П. Ельников // Книга: исслед. и материаль.— 2002.— Сб. 80.— С. 161-185.

5. Енциклопедія видавничої справи : [навч. посібник] / В. П. Ткаченко, І. Б. Чеботарьова, П. О. Киричок, З.В. Григорова. — Харків : Прапор, 2008.— 319 с.

6. Запаско Я. Початки українського друкарства // Я. Запаско, О. Мацюк, В. Стасенко.— Львів : «Центр Європи», 2000.— 222 с.

7. Запаско Я.П. Пам'ятки книжкового мистецтва : Каталог стародруків, виданих в Україні: Кн. 1–2 /Я.П. Запаско, Я.Д. Ісаєвич.— Львів, 1981, 1984.

8. Запаско Я.П. Пам'ятки книжкового мистецтва: Українська рукописна книга /Я.П. Запаско.— Львів : Світ, 1995.— 480 с.

9. Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми / Я. Ісаєвич.— Львів, 2002.— 52 с

10. Ісаєвич Я. Українське книгознавство: етапи розвитку / Я. Ісаєвич // Вісн. Львів. ун-та. Сер. Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. Вип. 1.— Львів, 2006.— С. 7-19.

11. Книга: Энциклопедия.— Москва : БРЭ, 1999.— 800 с.

12. Книжная культура в трудах ученых стран СНГ : сб. ст.: по материалам междунар. науч. конф. / под ред. проф. В.И. Васильева.— Москва : Наука, 2006.— 272 с.

13. Маркова В. А. Книга в соціально-комунікативному просторі : минуле, сучасне, майбутнє : монографія / В.А. Маркова. — Харків, 2010.— 252 с.

14. Мелентьева Ю. П. Общая теория чтения: намечающиеся контуры / Ю. П. Мелентьева // Книга. Исследования и материалы : сборник / Рос. акад. наук.— Москва, 2012.— Вып. 98-99.— С. 49-59.

15. Низовий М. А. Вступ до книгознавства : навч. посібник / М. А. Низовий ; М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури.— Київ : Кондор, 2009.— 142 с

16. Огієнко І.І. Історія українського друкарства / І.І. Огієнко.— Київ : Либідь, 1994.— 448 с.
17. Про бібліотеки і бібліотечну справу: Закон України // Голос України.— 1995. — 2 бер.
18. Про видавничу справу: Закон України, 5 черв. 1997 р. // Офіц. вісн. України.— 1997.— № 28.— С. 3–17.
19. Про відзначення 1000-річчя літописання та книжкової справи в Україні: Указ Президента України // Вісн. Кн. палати.— 1998.— № 1.— С. 2.
20. Про внесення змін до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу»: Закон України від 23 березня 2000 р. : Нова редакція // Відом. Верхов. Ради України.— 2000.— № 23.— С. 403 – 412.
21. Про внесення змін до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу»: Закон України, 21 трав. 2009 р. // Бібл. планета.— 2009.— № 3.— С. 4–5.
22. Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні: Закон України // Уряд. кур'єр.— 2003.— 4 квіт.— С. 8.
23. Про обов'язковий примірник документів : Закон України, 9 квіт. 1999 р. // Вісн. Кн. Палати. — 1999. — № 5.— С. 26–29.
24. Тимошик М. Історія видавничої справи: підручник / М. Тимошик.— Київ : Наша культура і наука, 2007.— 496 с.
25. Фрис В.Я. Історія кириличної рукописної книги в Україні: [навч. посіб.] / В.Я. Фрис.— Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2003.— 188 с.
26. Черниш Н. Бібліографічна комісія НТШ як центр дослідження української книги (1909 — 1939): навч. посібник / Н. Черниш.— Київ : Наша культура і наука, 2006.— 216 с.
27. Шабалина М. В. Книговедение: опыт региональных изысканий : учеб.-метод. пособие / М. В. Шабалина.— Москва : Либерей-Библинформ, 2006.— 160 с. — (Библиотекарь и время. XXI век (2-е полугодие 2006) ; № 50).
28. Швецова-Водка Г. Розвиток теорії книгознавства у другій половині ХХ - на початку ХХІ століття / Галина Швецова-Водка // Вісн. Кн. палати.— 2013.— № 2.— С. 28-31

Додаткова

29. Андрійчук М. Видавнича діяльність Громад (70-80 роки ХІХ ст.) Микола Андрійчук // Вісн. Кн. палати.— 2008.— № 10.— С. 34–37.

30. Андрійчук М. Про дофедорівське книгодрукування в Україні / Микола Андрійчук // Вісн. Кн. палати.— 2000.— № 9.— С. 29–33.

31. Бабич О. Початки книжкової справи у Києво-Печерському монастирі / Олександр Бабич // Редактор і видавець: наук.-практ. зб.— Київ : Ін-т журналістики, 2007.— Ч. 1.— С. 25–30.

32. Брайчевський М. Походження слов'янської писемності / М. Брайчевський.— Київ : КМАкадемія, 2007.— 154 с.

33. Брайчевський М. Літопис Аскольда / М. Брайчевський. — Київ : Укр. центр духовної культури, 2001. — 128 с.

23. Василенко М. Редакторські та видавничі ідеї Івана Франка / М. Василенко // Друкарство.— 2005.— № 4.— С. 74–77.

24. Велесова книга: Волховник / Літ. переклад та релігієзнав. Коментар Галини Глазко.— Київ : Такі справи, 2002. — 368 с.

25. Велесова книга: духовний заповіт предків : ритм. пер. укр. мовою, дослідження та реценз. Б. Яценка ; рос. мовою — В. Яценка.— Київ : Велес, 2004.— 256 с.

26. В'юник А. Мистецтво оформлення видань Києво-Печерської Лаври ХVІІ–ХVІІІ ст. / А. В'юник // Друкарство.— 2000.— № 2.— С. 16–19.

27. Запаско Я. До питання про тисячоліття книжкової справи в Україні / Я. Запаско // Палітра друку.— 1995.— № 1.— С. 46 – 48.

28. Запаско Я.П. Галицько-Волинські манускрипти ХІІ ст. / Я.П. Запаско // Друкарство.— 1999.— № 4.— С. 6–9.

29. Запаско Я.П. Доброписці тоді славні були: нариси з історії українського рукописного мистецтва / Я.П. Запаско.— Львів : Афіша, 2003.— 176 с.

30. Іванченко Р. Козацькі літописи / Р.Іванченко // Друкарство.— 1998.— № 5-6.— С. 16–19.

31. Ісаєвич Я. Історія писемності, книговидання і бібліотек: Проблема періодизації / Я. Ісаєвич // Наук. пр. Нац. б-ки України

ім. В.І. Вернадського. — Вип. 3.— К.: НБУВ, 2000.— С. 13–18.

32. Ісаєвич Я. Перша друкована книга українського автора / Я. Ісаєвич // Друкарство.— 1999.— № 6.— С. 4–5.

33. Ісаєвич Я. Українське книгознавство: етапи розвитку / Я. Ісаєвич // Вісн. Львів. ун-ту: Серія книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології.— Львів, 2006.— Вип. 1.— С. 7–19.

34. Ісаєвич Я.Д. Першодрукар Іван Федоров і виникнення друкарства на Україні / Я.Д. Ісаєвич.— Львів : Вища шк., 1975.— 152 с.

35. Кагамлик С. Києво-Печерська Лавра: Світ православної духовності і культури (XVII—XVIII ст.) / С. Кагамлик. — Київ : Віпол, 2005.—552 с.

36. Ківшар Т. Український книжковий рух як історичне явище: (1917–1923) / Т. Ківшар.— Київ : Логос, 1996.— 344 с.

37. Ковальчук Г. Історики і дослідники української книги: До 80-річчя Укр. ін-ту книгознавства / Г. Ковальчук // Вісн. Кн. палати.— 2003.— № 4.— С. 43–47.

38. Мацюк О. Ще про початки книгодрукування в Україні / О. Мацюк // Архіви України.— 1971.— № 1.— С. 26–32.

39. Мацюк О.Я. Чи було книгодрукування в Україні до Івана Федорова / О.Я. Мацюк // Архіви України.— 1968.— № 2.— С. 3–14.

40. Низовий М. «Чи було книгодрукування в Україні до Івана Федорова?»: (Хто ставить це запитання і як на нього відповідають) / М. Низовий // Вісн. Кн. палати.— 2006.— № 9.— С. 32–37.

41. Слободяник А. Апостол: 425-річчя першої точно датованої, видрукованої в Україні книги / А. Слободяник // Друкарство.— 1999.— № 4.— С. 10–14.

42. Слободяник А. Віддарунок людству Йогана Гутенберга / А. Слободяник // Друкарство.— 2000.— № 3.— С. 4–7.

43. Слободяник А. Втаємничений Фіоль / А. Слободяник // Друкарство.— 2000.— № 2.— С. 8–11.

44. Слободяник А. Пересопницьке Євангеліє — святиня українського народу / А. Слободяник // Друкарство.— 2000.— № 1.— С. 4–7.

45. Солонська Н. Збірник Святослава 1073 року як джерело

для вивчення та реконструкції бібліотеки Ярослава Мудрого: (до 930-річчя від часу створення) / Н. Солонська // Вісн. Кн. палати.— 2003.— № 7.— С. 37–40; № 8.— С. 30–33.

46. Солонська Н. Остромирове Євангеліє в контексті давньоруського книжкового багатства і фонду Бібліотеки Ярослава Мудрого / Н. Солонська // Вісн. Кн. палати.— 2007.— № 11.— С. 39–45.

47. Солонська Н. Ярослав Мудрий — державний діяч, книжник / Н. Солонська // Вісн. Кн. палати.— 2004.— № 5.— С. 53–57.

48. Тимошик М. Витоки української рукописної книги: від політичної фальсифікації до нової наукової концепції / М. Тимошик // Вісн. Кн. палати.— 2002.— № 11.— С. 29–35.

49. Тимошик М. Її величність — книга : Історія видавничої справи Київського університету : 1834 — 1999 / М. Тимошик.— Київ : Наша культура і наука, 1999.— 308 с.

50. Тимошик М. «К печатанию не должно быть позволено...»: До історії цензури українського слова / М. Тимошик // Вісн. Кн. палати.— 2000.— № 3.— С. 22–25 ; № 6. — С. 17–20.

51. Тимошик М. Книги Святого Письма українською мовою: до історії перекладу і видання / М. Тимошик // Друкарство.— 2000.— № 1.— С. 10–15.

52. Тимошик М. Князь Костянтин Острозький та його Біблія / М. Тимошик // Друкарство.— 1999.— № 5.— С. 8–11.

53. Тимошик М. Переосмислити історію виникнення українського друкованого слова / М. Тимошик // Вісн. Кн. палати. — 2002.— № 7.— С. 35–37.

Інформаційні ресурси

1. [www.ukrbook.net/ Державна](http://www.ukrbook.net/) наукова установа «Книжкова палата України ім. Івана Федорова»

5. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Курс «Книгознавство. Історія книги» в системі загальнонаукової та професійної підготовки. Його структура та зміст.

2. Виникнення, основні етапи розвитку та сучасна сутність книгознавства.

3. Роль М.М. Лісовського у формуванні російського книгознавства.

4. Формування українського книгознавства у дореволюційний період.

5. Українське книгознавство у роки визвольних змагань («Книгар», Головна книжна палата, ЦБВ Всеукрдержвидаву, Українська книжкова палата, УНІК).

6. Внесок Ю.О. Меженка у становлення і розвиток українського книгознавства.

7. Причини та наслідки репресій проти книгознавства і книгознавців.

8. Друге «народження» книгознавства і його наслідки.

9. Книжкова справа: сучасні уявлення про її структуру і склад.

10. Сучасний стан і перспективи розвитку книгознавства в Україні.

11. Виникнення, розвиток і сучасне тлумачення поняття «книга».

12. Типологія книги та стандартизація видавничої продукції

13. ДСТУ 3017–95 «Видання. Основні види. Терміни та визначення» Загальна характеристика.

14. Визначення в ДСТУ 3017–95 видань за їх основними класифікаційними ознаками (за цільовим призначенням, матеріальною структурою тощо).

15. ДСТУ 3018–95 «Види видань. Поліграфічне виконання». Загальна характеристика.

16. Визначення в ДСТУ 3018–95 оформлення і поліграфічного виконання видань за їх основними елементами та ознаками (сторінки видання, блок видання тощо).

17. Конструкція і структура книги: характеристика основних елементів.

18. Довідковий апарат (службова частина) книги: класифікація за основними функціями.

19. Українська рукописна книга: проблема наукового обґрунтування витоків та основних етапів розвитку.

20. Українська рукописна книга дохристиянської доби.

21. Рукописна книга Київської Русі після прийняття християнства (X–XIII ст.).

22. Типологічна та жанрова характеристика рукописної книги княжої доби.

23. Мистецтво рукописної книги Київської Русі («Остромирово Євангеліє» тощо)

24. Українська книга в умовах литовсько-польської доби (XIV – перша половина XVII ст.).

25. Початок європейського книгодрукування (Й. Гутенберг).

26. Швайпольт Фіоль – першодрукар української книги поза етнічними землями України.

27. Іван Федорович (Федоров) як фундатор постійного книгодрукування в Україні.

28. Українська рукописна книга за часів литовсько-польської доби (Київський Псалтир, Києво-Печерський патерик, Пересопницьке Євангеліє).

29. Початок видавничої діяльності Києво-Печерської Лаври.

30. Українська книга за часів гетьманської держави (друга половина XVII – XVIII ст.) : Видавнича діяльність Києво-Печерської Лаври після «возз'єднання» з Московією.

31. Книгодрукування на Чернігівщині.

32. Початок громадянського книгодрукування в Україні.

33. Українська рукописна книга на завершальному етапі свого розвитку (друга половина XVII – XVIII ст.).

34. Українська книга в умовах першої половини XIX ст.

35. Українська книга в умовах постійного цензурного терору другої половини XIX ст.

36. Українська книга на початку XX ст. (1901–1922 рр.).

37. Українська книга за часів СРСР (1922–1991 рр.).

38. Українська книга у роки незалежності.

39. Розвиток всесвітньої книги: від виникнення письма – до електронного книговидання.

40. Основні напрями всесвітнього розвитку сучасної книги.

41. Роль ЮНЕСКО та інших міжнародних організацій у розвитку сучасної книги.

6. ТЕМАТИКА НАУКОВИХ І ДИПЛОМНИХ РОБІТ

- 1 Структура сучасного книгознавства як дискусійне питання.
- 2 Сучасні погляди на місце книгознавства в системі науки.
- 3 Сучасні дослідження з історії української книги.
- 4 Сучасні дослідження з історії української книжкової культури.
- 5 Поняття «книга» в різноманітті сучасних концепцій.
- 6 Поняття «книжкова комунікація» в сучасному книгознавчому дискурсі.
- 7 Поняття «книжкова культура» в книгознавчому дискурсі.
- 8 Електронна книга в книгознавчих дослідженнях.
- 9 Міждисциплінарний характер сучасних книгознавчих досліджень.
- 10 Сучасні проблеми книговидання.
- 11 Електронне книговидання: проблеми, перспективи.
- 12 Система книгрозповсюдження: сучасний стан, перспективи розвитку.
- 13 Сучасний стан розвитку бібліополістики.
- 14 Сучасний стан розвитку едіціології.
- 15 Електронна книжкова торгівля: сучасний стан, перспективи розвитку.
- 16 Дослідження читання в межах книгознавчих досліджень.
- 17 Авторська діяльність в межах книгознавчих досліджень.

7. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО РОЗДІЛІВ

РОЗДІЛ 1

Варіант 1

1. Термін «книгознавство» в Росії вперше вжив:
 - А) М. М. Лісовський;
 - Б) П. О. Янковський;
 - В) В. Г. Анастасевич;
 - Г) О. М. Ловягін
2. Визначення книги як друкованого неперіодичного видання обсягом більше 48 стор. дано:
 - А) за зовнішніми ознаками;
 - Б) за змістом;

- В) комплексно;
Г) зовнішні ознаки поєднані зі змістом
3. «Принципову схему книгознавства», в основі якої лежить функціональний підхід запропонував:
- А) А. Барсук;
Б) І. Моргенштерн;
В) Є. Немировський;
Г) М. Низовий.
4. Галузь книжкової справи, що займається тиражуванням видань та друкованих виробів:
- А) поліграфія;
Б) видавнича справа;
В) бібліографія;
Г) книжкова торгівля.
5. Форзац буває: (підкреслити вірне) суцільний, суцільнокритий, простий, складений, подвійний, обрізний, кантований
6. Елемент видання з цупкого паперу розміром в розгорнуту книгу, який з'єднує палітурку з книжковим блоком —
- А) титул;
Б) форзац;
В) авантитул;
Г) колонтитул.
7. Дата підписання до друку зазначається на...
- А) титулі
Б) кінцевому титулі;
В) авантитулі;
Г) фронтисписі
8. Графічний елемент на початковій сторінці:
- А) шмуцтитул;
Б) ілюстрація;
В) заставка;
Г) кінцівка.
9. Довідковий рядок над текстом сторінки:
- А) колонцифра;
Б) колонтитул;
В) норма;
Г) сигнатура.
10. За значенням тексти бувають (підкреслити вірне): основні, бібліографічні, довідкові, додаткові, допоміжні, коментарі

11. Вихідні відомості відносяться до текстів, що виконують ... функцію

- А) ідентифікуючу
- Б) орієнтуючу;
- В) тлумачну;
- Г) науково-допоміжну.

Варіант 2

1. Термін «книгознавство» в науковий обіг увів:

- А) М. М. Лісовський;
- Б) Деніс;
- В) Пеньо;
- Г) В. Г. Анастасевич

2. Найстаріша складова книгознавства як комплексної науки є...

- А) бібліографія;
- Б) бібліотекознавство;
- В) видавнича справа;
- Г) книготоргівельна справа

3. Концепцію наук, що перетинаються запропонував:

- А) А. Барсук;
- Б) І. Моргенштерн;
- В) Є. Немировський;
- Г) М. Низовий.

4. Галузь книжкової справи, пов'язаної з підготовкою видання називається:

- А) поліграфія;
- Б) видавнича справа;
- В) бібліографія;
- Г) книжкова торгівля.

5. Палітурка буває: (підкреслити вірне) суцільна, суцільнокрита, проста, складена, подвійна, обрізна, кантована

6. Заголовні сторінки видання, на яких розміщуються дані про нього (автор, заголовок, вихідні дані та ін..) —

- А) титул;
- Б) форзац;
- В) авантитул;
- Г) колонтитул.

7. Формат видання зазначається на...

- А) титулі
 - Б) кінцевому титулі;
 - В) авантитулі;
 - Г) фронтисписі
8. Перша серед внутрішніх початкових сторінок книги називається:
- А) шмуцтитул;
 - Б) ілюстрація;
 - В) заставка;
 - Г) кінцівка.
9. Порядковий цифровий № сторінки:
- А) колонцифра;
 - Б) колонтитул;
 - В) норма;
 - Г) сигнатура.
10. Класифікаційний індекс УДК розташований на...
- А) на титульній сторінці;
 - Б) на зворотній титульній сторінці;
 - В) на останній сторінці;
 - Г) на обкладинці
11. Коментарі відносяться до текстів, що виконують ... функцію
- А) ідентифікуючу
 - Б) орієнтуючу;
 - В) тлумачну;
 - Г) науково-допоміжну

РОЗДІЛ 2

Варіант 1

1. Перша система письма була...
- А) алфавітною;
 - Б) ідеографічною;
 - В) ієрогліфічною;
 - Г) піктографічною.
2. Матеріал для письма, який використовували в Шумерах
- А) глина;
 - Б) береста;
 - В) пергамент;
 - Г) папірус.

3. Форма книги, що була розповсюдженою в Єгипті, Давній Греції та Давньому Римі
- А) кодекс;
 - Б) свиток;
 - В) глиняна табличка;
 - Г) берестяна грамота
4. Виробництво паперу в Європі розпочалося в
5. Перехід від свитку до кодексу у Римській імперії відбувався в
- А) 1 ст.;
 - Б) 1 ст. до н. е.;
 - В) 11 ст.;
 - Г) 13 ст.
6. Підкресліть, які елементи мала середньовічна рукописна книга:
Оправу, книжковий блок, титульну сторінку, колофон, покажчик змісту, пагінацію
7. Техніка книгодруку була винайдена
- А) в Німеччині;
 - Б) в Китаї;
 - В) у Візантії;
 - Г) в Арабському халіфаті.
8. Книга «Біблія для бідних» є
- А) друкованою;
 - Б) електронною;
 - В) рукописною;
 - Г) ксилографічною.
9. Що таке альдіни?
10. Книговидавець як самостійна постать книговидавничого процесу з'явився у:
- А) кінці XVIII- на початку XIX ст.;
 - Б) XVI ст.;
 - В) XV ст.;
 - Г) XVII ст.
11. Книгодрук було винайдено в
- А) кінці XVIII- на початку XIX ст.;
 - Б) XVI ст.;
 - В) XV ст.;
 - Г) XVII ст.
12. Назвіть імена відомих вам книговидавців.
13. Охарактеризуйте соціально-економічні та культурні

процеси, що вплинули на розвиток книжкової справи у XV ст.

Варіант2

1. Літерна система письма —
 - А) алфавітна;
 - Б) ідеографічна;
 - В) ієрогліфічна;
 - Г) піктографічна.
2. Матеріал для письма, який використовували в Єгипті
 - А) глина;
 - Б) береста;
 - В) пергамент;
 - Г) папірус.
3. Форма книги, що була розповсюдженою в Середньовічній Європі
 - А) кодекс;
 - Б) свиток;
 - В) глиняна табличка;
 - Г) берестяна грамота
4. Перехід від свитку до кодексу у Римській імперії відбувався в
 - А) 1 ст.;
 - Б) 1 ст. до н. е.;
 - В) 11 ст.;
 - Г) 13 ст.
5. Підкресліть, які елементи мала друкована книга XVI ст.
Оправу, книжковий блок, титульну сторінку, колофон, покажчик змісту, пагінацію
6. Техніка ксилографії була винайдена
 - А) в Німеччині;
 - Б) в Китаї;
 - В) у Візантії;
 - Г) в Арабському халіфаті.
7. 42 строчна Біблія є
 - А) друкованою;
 - Б) електронною;
 - В) рукописною;
 - Г) ксилографічною.
8. Що таке інкунабули?
9. Автор отримав матеріальну незалежність у:
 - А) кінці XVIII- на початку XIX ст.;
 - Б) XVI ст.;

- В) XV ст.;
Г) XVII ст.
10. «Револуція читання» розпочалася в
А) кінці XVIII- на початку XIX ст.;
Б) XVI ст.;
В) XIX ст.;
Г) XVII ст.
11. Назвіть технічні інновації у видавничій сфері.
12. Охарактеризуйте соціально-економічні та культурні процеси, що вплинули на розвиток книговидавництва у XVIII ст.

РОЗДІЛ 3

Варіант 1

1. Остромирово Євангеліє написано
А) кирилицею;
Б) глаголицею;
В) слов'янською;
Г) кирилицею та глаголицею
2. Перша точно датована книга Київської Русі з'явилася в
А) XIII ст..
Б) IX ст.
В) X ст.
Г) XI ст.
3. Перша книга, що видав Іван Федоров
А) Остромирово Євангеліє;
Б) Острожська Біблія;
В) Апостол;
Г) Ізб'їрник Святослава
4. Виберіть з наведеного списку книги, які були надруковані Іваном Федоровим у Львові: Остромирово Євангеліє; Острожська Біблія; Апостол; Буквар; Ізб'їрник Святослава.
5. Перше видання української книги було здійснено:
А) в 1798 р.
Б) в 1831 р.
В) в 1654 р.
Г) в 1574 р.
6. Охарактеризуйте суспільно-політичні умови розвитку книгодрукування в Україні в період визвольних змагань.

Варіант 2

1. Найдавніші слов'янські рукописні книги написані
 - А) кирилицею;
 - Б) глаголицею;
 - В) слов'янською;
 - Г) кирилицею та глаголицею
2. Перша слов'янська азбука була створена у
 - А) XIII ст..
 - Б) IX ст.
 - В) X ст.
 - Г) XI ст..
3. Найранніша точно датована книга Київської Русі
 - А) Остромирово Євангеліє;
 - Б) Острожська Біблія;
 - В) Апостол;
 - Г) Ізбірник Святослава
4. Виберіть з наведеного списку книги, які були надруковані Іваном Федоровим у Острозі: Остромирово Євангеліє; Острожська Біблія; Апостол; Буквар; Ізбірник Святослава.
5. Перше видання української книги на українських землях було здійснено:
 - А) в 1798 р.
 - Б) в 1831 р.
 - В) в 1654 р.
 - Г) в 1574 р.
6. Охарактеризуйте суспільно-політичні умови розвитку книгодрукування в Україні в XIX ст..

Навчальне видання

КНИГОЗНАВСТВО. ІСТОРІЯ КНИГИ
Програма та навчально-методичні матеріали
до курсу для студентів зі спеціальності
029 “Інформаційна, бібліотечна та архівна справа”

Укладач

Маркова Вікторія Анатоліївна,
доктор наук із соціальних комунікацій, доцент

Комп’ютерний набір Маркова В.А.

Друкується в авторській редакції

План 2018

Підписано до друку 2018 р. Формат 60x84/16

Гарнітура «Times». Папір офсет. Друк ризограф.

Ум. друк. арк. 3,55. Обл.-вид. арк. 4,00. Тираж 100. Зам №

ХДАК, 61057, Харків-57, Бурсацький узвіз, 4

Надруковано в лаб. множ. техніки ХДАК

